

Світлана Даньків

магістр державного управління, член Національної спілки журналістів України,
м. Бережани

ОКРЕМИЙ АСПЕКТ ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

БОГДАНА ЛЕПКОГО

Виняткова обдарованість Богдана Лепкого зробила його особливою постаттю на тлі української культури. Дослідників захоплює і вражає його письменницька різножанрова діяльність, літературознавча спадщина, громадянська активність. Сучасники згадують його як блискучого оратора і талановитого педагога. Саме ці дві сфери діяльності характеризують поета як психолога. Спостерігаючи за людьми, він глибоко проникає в їхні переживання і відчуття, немовби сам стає на їхнє місце. «Володіючи тонким даром спостереження, Лепкий у спогадах про І. Франка та В. Стефаника передав живі риси цих письменників, інтонації їх голосу, звички, але зі спостережень, побутових деталей виникають надзвичайно влучні характеристики», каже проф. М. Ільницький у передмові до видання поезій Богдана Лепкого 1990 року.

Власне ця особливість характеру Богдана Лепкого робить винятковими його вірші-присвяти, яким зазвичай приділяють мало уваги, вважаючи їх малоцінними на фоні загальної творчості. Я не кажу про цілі цикли поезій, присвячених Маркіянові Шашкевичу і Тарасу Шевченкові. Ці загальновідомі твори знайшли своє місце, свого читача і слухача. Образ Маркіяна Шашкевича, ймовірно відтворити поетові було не надто складно. Він сам виріс у священицькій середовищі, після смерті батька мусів опікуватися своєю родиною (і робив це успішно, дбаючи і про своїх двоюрідних братів і сестер, про свідчать його численні листи до чиновників і меценатів).

Натомість образ Тараса Шевченка супроводив Лепкого все життя. Як пише автор в листі до Кирила Студинського від 14 грудня 1904 року «... я від довшого часу розглядаюся в життю і творах нашого генія». То ж з його віршів присвят ми бачимо, що «автор майстерно змалював життєвий шлях людини, що була покликана провидінням вивести свій народ з духовної неволі («Літ тому

сто»). Шевченко – національний поет усієї України: «Від Карпат аж по Дон його нива» («Батькове пророцтво»); Шевченко – співець минулої слави, будитель приспаного козацького духа: «Він, ніби гетьман України, / Гетьманщину давно з руїни / Добути хоче...» («Суд над поетом»); врешті, Шевченко – «з великих найбільший син» неньки України («Благословенна най буде година») – зримо постав перед читачем, заговорив своїм «віщим голосом» до мільйонів українців» (Білик Надія. Роль Богдана Лепкого та його творчості в українському національному відродженні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, дисертація). Свої спостереження і висновки Богдан Лепкий викладає у присвяті Соломії Крушельницькій. Двадцяти семирічний поет, вітаючи відому вже в Європі співачку, свою ровесницю, порівнює її зі співочою пташкою, яку не спокусила світова слава. Знаючи, як туга обіймає серце на чужині, Богдан пише:

Видно, дуже серденько тужило
 За полями, лісами, лугами,
 Видно, щиро свій край полюбило,
 Коли нині гостює між нами.

І пророкує молодій співачці, вже увінчаній лаврами, що й вона засяє на троні в новітнім пантеоні оновленої вітчизни. Підсвідомо автор відчуває порив Соломії бути корисною своєму народові, бути «весталкою Божого дару», що осяває шлях до свободи.

Окремо зупинимося на поезії, присвяченій Іванові Франкові в п'яті роковини смерті. З цього вірша в стислій формі перед нами постає весь Франко в його глибинній суті: людина, яка своїми знаннями, поглядами, духовною зрілістю набагато випереджала свій час. Як літературознавець, Богдан Лепкий оцінив у Франкові поета, як психолог, відчув і зрозумів його безмежну самотність на життєвому шляху, його постійний пошук досконалости, готовність до самопожертви, весь трагізм його долі, «який збільшився у Франка трагедією народу, котрого був рідним, щиро люблячим сином».

Не було тобі втіхи великої
 На тернистій дорозі життя.
 В нетрях пущі великої, дикої
 Ти шукав для себе забуття.
 Серед реву юрби гамірливої
 Наслухав голоси вищих сфер.
 І до ночі тужив зорешливої,
 І від туги за сонечком вмер.
 Праву руку простяг своєму ближньому,
 В жмені серце ніс власне, любов, –
 Аж в блуканні тому дивовижному
 До самотнього гробу дійшов.

З цих рядків перед нами постає не вічний революціонер, не каменярь, а людина, яка жертовно служить своєму народові, віддаючи йому все, навіть власне серце. І робить це не з примусу, не з ідейних помислів, не з відчаю, а з великої любові, навіть розуміючи, що ця любов не буде прийнята, ба навіть не всім зрозуміла.

Дар глибоко розуміти і відчувати інших людей, аналізуючи навіть незначні риси в їх поведінці, зовнішності, гостре око художника і майстерне володіння словом допомогли Лепкому створити не лише епохальні образи в його історичних романах і повістях, але й залишили нам неповторні постаті письменників і митців у його літературознавчих та публіцистичних творах. А мініатюри-присвяти, як художні образки, дозволили нам по-іншому подивитися на геніальних сучасників поета.

Список використаної літератури

1. Білик Н. Роль Богдана Лепкого та його творчості в українському національному відродженні (кінець XIX – початок XX ст.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01; Чернівецький держ. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 1999. 20 с.

2. Журавлі повертаються...: З епістолярної спадщини Б. Лепкого / упор. В. Качкан. Львів: Фенікс, 2001. 920 с.

3. Лепкий Б. Вибрані твори: у 2-х т. Т. 2. Київ: Смолоскип, 2011. 616 с.